

अपक्षेपणसंस्कार (apakṣepaṇa-saṁskāra) *m.* velocity (produced from) throwing down योऽसौ प्राक्तनोऽपक्षेपणसंस्कारो मुसलगतः सोऽप्यभिधाताद्विनष्टः NyāyKa. 299.26.

अपक्षेपणेच्छा (apakṣepaṇecchā) *f.* desire for throwing down पुनरप्यपक्षेपणेच्छोत्पद्यते PadārthaSaṁ. 298.5; अपक्षेपणेच्छोत्पद्यते हस्तेन मुसलस्यापक्षेपणेच्छोपजायते इत्यर्थः NyāyKa. 299.16.

अपक्षेपपुनरुक्त (apakṣepa-punarukta) *n.* repetition by change in order or sequence, type of defect in argument शब्दपुनरुक्तमर्थपुनरुक्तमपक्षेपपुनरुक्तं चेति TārkiRa. 346.14.

अपक्षेपा (apa-kṣepā) *f.* type of movement of limbs in dance (cārī) अपक्षेपा च डमरी SaṁgīRa. iv.281.10 (7.914); बाह्यपार्श्वेन संस्पृश्य पृष्ठमुरोर्द्वीतरः। अङ्गिरेतिनितम्बान्तमपक्षेपा तदा मता Nṛtyā.1082; ऊरुपृष्ठं स्पृशेदहिर्बाह्यपार्श्वेन यात्यथ। अन्यो नितम्बं निकटमपक्षेपा तदा स्मृता NṛtyaK. ii.3.47.

अपक्षेपिन् (apa-kṣepin) *adj.* (used as noun)(note) which is put or sung in low pitch एवमपक्षेपिष्वपि तारतम्यं द्रष्टव्यम् MayūMāli. 599.13 (on ix.1.17)

अपक्षेप्तुम् (apa-kṣeptum) *inf.* to let or throw down हस्तमुत्क्षेप्तुमिच्छति अपक्षेप्तुं वा PadārthaSaṁ. 297.20.

अपक्षेम (apa-kṣema) *adj.* from which happiness has gone away, devoid of happiness अमुचदपक्षेमेऽयं पुरः शरं जिष्णुरहितपक्षेऽमेयम् YudhiVi. 7.102.

अपक्षै (apa-kṣai-) *i.p.* to get extinguished, to wane यस्याग्निरपक्षयेत् ... तत्समाधायान्ववसायाग्निहोत्रं जुहुयात् MaiS. i.8.9 (i.129.10); आंघ्र्या वा एषं वीर्यं व्युध्यते यस्याहिताग्नेरग्निरपक्षयति सं यावच्छम्याया पराविध्येद्यदि तावदपक्षयितं संभरेत् KāṭhS. 35.17 (iii.63.3); KapiKaS. 48.15 (306.6); TaiBr. III.vii.1.3; BaudhŚS. iii.382.6; iii.382.7; BhārŚS. ix.1.17; ĀpaŚS. ix.1.17; यदि परस्तरामपक्षयेदनुप्रयायावस्येत् BhārŚS. ix.2.1; ĀpaŚS. ix.1.18; VaikhāŚS. 20.2; यद्यवाक् शम्याप्रासादग्निरपक्षयेत् इदं त एकम् ... इति सर्वं संभृत्याहरति MānŚS. 99.12.

अपक्षैकांशसंभव (a-pakṣaikāṁśasambhava) *adj.* not arising, leaving out of only one point of issue, i.e. covering exhaustively all the points of one's plea without any left out सारभूतमसदिग्धमपक्षैकांशसम्भवम् ... देय-मुत्तरमीदृशम् (comm.अनवशेषतस्वपक्षैकदेशम्) SmṛtiCan.iii.97.5.

अपक्षमपरिक्षेपम् (apakṣmaparikṣepam) *adv.* without falling of the eyelashes, without closing of eyes महर्षिभिः समुत्सृज्य समाधिमालक्ष्यमाणमपक्षमपरिक्षेपम् ... आलोकमानः सागरमथनसंरम्भमाननन्द गोविन्दः NīlaVi. 88.9.

अपक्षमपात (a-pakṣmapāta) *adj.* without falling of the eyelashes, without closing of eyes आरुह्य राजा द्विरदं सहर्षैरपक्षमपातैः प्रचरन् पुरस्थैः। पुर्याम् ... व्यलोकिते VīraBhā. 5.20.

अपक्षमपातम् (apakṣmapātam) *adv.* without falling of the eyelashes, without closing of eyes तावद्ध्रुस्तं श्रुतपूर्वरूपमपक्षमपातं विददर्श साक्षात् Śṛṅgādī. 1.43.

अपक्षमपातस्तिमित (apakṣmapāta-stimīta) *adj.* still or motionless without falling of the eyelashes, without closing of eyes विचिन्वती किञ्चिदिवेयमादरात्। अपक्षमपातस्तिमिते विलोचने NavaSāC. 4.15.

अपक्षमवलन (a-pakṣmavalana) *adj.* without the movement of eyelashes आचान्तो नयनैरपक्षमवलनैः ... अतिययौ देवः स वाराणसीम् Gaṅgāva. 7.50.

अपक्ष्य (a-pakṣya) *adj.* having no adherents शून्यं करिष्यति पुरं तव कृष्णबन्धो अबलो बलो बलविहीनु अपक्ष्यपक्ष्यः LaliVi. 21.4.

अपख्याति (apa-khyāti) *f.* ill fame भवभूतिराह - देव पक्षपातेन वदसि इति। ततः कालिदासः प्राह - देव अपख्यातिर्मा भूत् BhojPra. 56.14.

अपग (āpa-ga) *adj.* [f. -ā] 1 going away, turning away from यथा मां कामिन्यसौ यथा मन्नापंग्णं अरः AV. i.34.5; गृहादनपंगं वीक्ष्य राजपुत्रोऽच्युतं स्थितम्। प्रेष्ठ न्यमंसत स्वं स्वम् BhāgP. x.61.2; 2 (used as noun) (one) who is going astray or transgressing पुरुषः ... श्रेयान्त्वधर्मानपगो न कृद्ध इति निश्चितम् MahāBhā. iii.30.23 (Nīla. अपहाय गच्छतीति क्रोधो हीन इत्यर्थः)

अपगच्छत् (apa-gacchat) *adj.* 1A departing from (the soul) जीवावयवाः कुतः प्रादुर्भवन्ति, अपगच्छन्तश्च क्व वा लीयन्ते BrahmSūBh. (Śaṅ.) 408.2 (on ii.2.35); आगच्छतामपगच्छतां चावयवानामियत्ताऽनिरूपणेन ... नापवर्गः Bhām. 460.17 (on ii.2.35); 1B retiring, withdrawing हन्ति स्वयंभूर्न परान् समरादपगच्छतः TriṣaṣaPuC. iv.3.163; 1C going away शुल्कस्थानाच्च शुल्कमदत्त्वा अपगच्छन् ... दण्डं दाप्यः DīpKa. 70.10 (on 2.262); 1D running away अहम्

... चण्डालं दृष्टवानिमम्। अपहृत्यापगच्छन्तं सदरं मेदिनीपतिम् BrkathāŚloSaṁ. 3.88; 2 removing स्वान्यचक्रभवेनान्तःश्लथ्येनेवापगच्छता। सद्यः प्रीतेर्जनपदैः क्रियमाणामोत्सवः (ऋषभध्वजः) TriṣaṣaPuC. i.6.58.

अपगण (apa-gaṇa) *adj.* countless त्रिदशगोपगणोऽपगणो बभौ VasaViKā. 6.14.

अपगण्ड (apa-gaṇḍa) *m.* one who has attained his majority cf. अपोगण्ड [APTE.]

अपगत (apa-gata) *adj.* [f. -ā] 1A gone away, moved away, gone off 2 deviated or transgressed 3 moved from 4 retired, i.e. unconquered 5 come out 6 passed off, past 7 retreated, receded 8 departed from 9 run away, fled away 10 overwhelmed, overcome 11A destroyed 12 lost, ceased, vanished 13 disappeared 14 disappeared, i.e. fulfilled 15 extinguished 16A rejected 17 released 18 alleviated or cured 19 removed, eliminated 20 removed, i.e. expelled, dispelled 21 renounced, detached, disassociated 22 cleared off 23A passed away, i.e. dead 24 passed away, gone out 25 not existing, absent 26 diseased 27 lied down 28 free from, devoid of 29 inapplicable 30 abandoned or given up 1A gone away, moved away, gone off अत्र ह गोः समंसतादित्परश्मयः स्वं नाम। अपीच्यमपचितम्। अपगतम्। अपहितम्। अन्तर्हितं वा Nir.4.25 (87.1); इत्युक्तेऽपगते दूते ... हरिः। ... तत्पुरं ययौ ViṣṇuP.v.34.13; यदैव हि कश्चित्पुरुषश्चक्षुरासीदिति तदा चक्षुषि पुरुषच्छाया दृश्यते, अपगते तस्मिन् दृश्यते BrahmSūBh. (Śaṅ.) 117.6 (on i.2.17); चक्षुर्यस्य तवाननादपगतं नाभूत्कचिन्निर्वृतम् TāpaVa.4.13; VakroJī. 229.19; तत्त्रासतश्चापगतान्दिगन्तान्सुहृज्जनानानयति स्म देवः HariVi.5.56; तन्मुखाद्दृक्षच्छायापगता Hitopa. 3.22 (5); कथमपगत एव रामबाणपीडितो दशकण्ठः PrasaRā.7.29 (1); चतुरमपगतासु कृत्यजातं किमपि विधातुमिवात्तिकात् सखीषु। सपदि निरवलम्बनावतस्थे Nalābhyu.6.19; सद्यो लोचनगोचरादपगते संक्रन्दनस्यन्दने। ... बभूव ... ध्वनिः NīlaVi.27.17; ĀnandRa.7.47; 1B deviated or transgressed ये तु धर्मव्यपेतेषु चारित्र्यापगतेषु च। ह्यं कयं प्रयच्छन्ति तेषां तत्प्रेत्य नश्यति MahāBhā. xiii.90.409*(10); यस्त्विह वै निजवेदपथादानापद्यपगतः पाखण्डं ... प्रहरन्ति BhāgP.v.26.15; सावित्रीपतिताः कालातिक्रमेण सावित्र्या अपगताः ब्रात्या ब्रात्यसंज्ञाः ManvaVi.132.1 (on 2.39); 1C moved from अञ्जितापसूतो पादौ (v.l. अञ्जितोऽपगतः पादः) शिरश्च परिवाहितम् ... तत्सर्पित-मुदाहृतम् NāṭyaŚā. 4.142; 1D retired, i.e. unconquered स्मृत्वा चाद्य रणाजिरादपगतं मुञ्चेत्स दामोदरम् PañcRā.3.6; 1E come out ततः शरीराद्धरिपगतं ताभ्यामेव धर्मधर्माभ्यां समुत्पन्नेनातिवाहिकशरीरेण सम्बध्यते PadārthaSaṁ. 309.4; आरनाल-गलदाहशङ्कया मन्मुखादपगता सरस्वती BhojPra.65.16; PrabaCin.42.8; 1F passed off, past वसन्तादीनामपगतानामपि पुनरागमनवत् MāthVr. 5.8 (on 1); श्रीमान्प्राप्तो वसन्तस्त्वरितमपगतो हारगौरस्तुषारः PadmPrā.1.15; यावत् पूर्वजातदशाहाद्यशौचं नापगतं स्यात् ManvaMu.210.13 (on 5.79); 1G retreated, receded मासैरहं षड्भिरमुष्य पादयोश्छायामुपेत्यापगतः पृथङ्गतिः BhāgP.iv.9.30; 1H departed from येऽपगतास्तेऽपगता एव न तेषां पुनरात्मसम्बन्धो निरूपयितुं शक्यते BrahmSūBh. (Bhā.) 127.1 (on ii.2.35); न हि कार्यकारणभावाभिधानेऽपि तदपगतम् SyādvāMañ.18 (68); सा चेदपगता लक्ष्मीः BhojPra. 43.13; SūktiRa. 163.53; अपगता रमा येषां ते अपरमाः दरिद्राः तेभ्यः उदाराः LalitāSaBh.189.18 (on 224); 1I run away, fled away द्रुतमपगतो वीर समरात्। ... अरिजनः Ekāva. 8.41 (9) (293.15); 2 overwhelmed, overcome खिन्नाः शयितुकामास्ते निद्रयापगता भृशम् MahāBhā.iii.App.I(11).14; 3A destroyed अक्षीयेत ततो राष्ट्रम् ... बभूवापहतं (v.l. अपगतं) तद्वाप्यवकीर्णमचेतनम् MahāBhā.ix.40.14; अपगते च पापे यदेषां स्वर्गारोहकं कर्म तेन स्वर्गं प्राप्नुवन्ति ManuBh.ii.206.12 (on 8.318); 3B lost, ceased, vanished अस्य पुनः पूर्वदेवतासंबन्धोऽपगतः ŚābaBh. 793.2 (on iii.2.34); एवमपि प्रत्यक्षत्वेनोपमानस्य प्रमाणान्तरत्वमपगतमेव TāpaT. (U.) 377.18 (5(6).14); अपगतं भवति तदा जीवस्य संसारित्वं ब्रह्मणश्च स्रष्टव्यम् BrahmSūBh. (Śaṅ.) 328.19 (on ii.1.22); तस्याग्नेरग्नित्वमिदानीम् अपगात् अपगतम् ChāndoUBh. 357.13 (on vi.4.1); मोहः अयं विगतः मम, अविवेकबुद्धिः अपगता इत्यर्थः GītāBh. (Śaṅ.) 301.12 (on 11.1); उद्वतमपगतं जन्मास्य सर्वकारणत्वादिति वा उद्ववः ViṣṇuSaBh.107.1 (on 98); किमसौ व्यामोहोऽपगतः UpadeSā.73.6; ततश्च संधानान्तरमनुत्पन्नायां मदशक्तौ पश्चाद्वापगतायां ब्राह्मणस्याप्यदोष एवेति BālaKṛī.ii.119.6 (on 3.250 (? 256)); सरित्पतिः .. निरीक्ष्यते चकितचमूरुकातरं त्वयासकृत्किमपगतस्थलीपथः RāmC. 15.6; को हि नाम ... अपगतसकलसुखसंवेदनसम्पदमात्मानमुपपादयितुं यतेत NyāyMañ. ii.78.1; ज्ञाने